

2. Істотно підвищити привабливість вузу серед абітурієнтів за рахунок апеляції до даних прикладних і незалежних соціологічних досліджень.

3. Створити структуровану базу контактів випускників вузу (надалі необхідно періодично актуалізувати її зміст – перевіряти валідність анкетних даних випускників).

Список літератури

1. Сайт International Labour Organization [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <<http://www.ilo.org>>.

2. Кара-Мурза, С. Манипуляция сознанием [Текст]/ С. Кара-Мурза. – М. : Эксмо-пресс, 2001. – 832 с.

3. Олейникова, О. Д. Образовательные ценности и ценностная инверсия в культуре [Текст] / О. Д. Олейникова // Философия образования для XXI века. – 2001. – № 1. – С. 69–79.

4. Сайт Фонда "Новая Евразия" [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <<http://www.eurasia.msk.ru>>.

Отримано 15.03.2009. ХДУХТ, Харків.

© О.О. Попова, О.Є. Попов, 2009.

УДК 377.3

С.М. Руденко, канд. філол. наук, доцент (ХДУХТ, Харків)

С.В. Гармаш, ст. викл. (НТУ «ХПІ», Харків)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МЕНЕДЖМЕНТ-БІЗНЕС ОСВІТИ

Приділено увагу необхідності співпраці бізнесу та освіти, аналізується досвід закордонних університетів у підготовці фахівців у галузі менеджменту, обґрунтовується роль інтелектуальних продуктів вищих навчальних закладів у інноваційному розвитку економіки та у вирішенні актуальних проблем менеджмент-бізнес освіти.

Уделено внимание необходимости сотрудничества бизнеса и образования, анализируется опыт зарубежных университетов в подготовке специалистов в области менеджмента, обосновывается роль интеллектуальных продуктов высших учебных заведений в инновационном развитии экономики и в решении актуальных проблем менеджмент-бизнес образования.

In the article much attention is given to the necessity of cooperation between business and education. It's analyzed experience of foreign universities in training specialists in the field of management, shown the role of intellectual products of universities in innovative development of economy and solving actual problems of management-business education.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Відомо, що результати інтелектуальної діяльності, знання, досвід і новітні технології є інтелектуальним запасом будь-якого підприємства та регіону і одним із головних ресурсів їхнього розвитку, а обмін різними об'єктами інтелектуальної власності сьогодні – це самостійна сфера економічних відносин, тому можна зазначити необхідність використання інтелектуальних продуктів в різних галузях науки та господарювання для реалізації інноваційного розвитку економіки в цілому. Виходячи з цього, основну увагу необхідно приділити необхідності співпраці бізнесу та освіти, пошуку обдарованої молоді, розвитку ділової активності студентів і можливості позиціонувати себе на ринку праці. У цьому полягає актуальність обраної для дослідження теми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Увагу окресленим питанням приділяли у своїх наукових працях та виступах такі вчені й дослідники, як О.В. Горелій, В.О. Євстратов, П.Г. Перерва, О.І. Савченко та ін. Однак у науковій літературі приділяється недостатньо уваги розгляду проблеми і задачам інноваційного розвитку економіки на основі масового використання інтелектуальних продуктів вищих навчальних закладів на різних (макро- та мікроекономічних) рівнях.

Мета та завдання статті. Мета нашого дослідження полягає в генерації нових ідей і конкретних пропозицій щодо визначення та вирішення основних сучасних проблем менеджмент-бізнес освіти, зокрема, у галузі підготовки фахівців; в аналізі досвіду українських та закордонних вищих навчальних закладів щодо основних проблем з підготовки управлінців різних сфер діяльності та виокремлення місця вищої школи в контексті європейської концепції інноваційного розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Об'єктом дослідження є особливості функціонування вищих навчальних закладів, зокрема Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» та деяких закордонних вищих навчальних закладів, що займаються підготовкою спеціалістів у галузі менеджменту.

Предмет дослідження – процес підготовки фахівців бізнесу й менеджменту та виокремлення значення інтелектуальних продуктів зазначених вищих навчальних закладів в інноваційному розвитку країни.

Професіоналізм – основний критерій досягнення успіху в будь-якій сфері діяльності, включаючи й менеджмент. Тому заслуговує на увагу досвід підготовки спеціалістів різних шкіл менеджменту. Великий інтерес у діловому світі викликав апробований у Німеччині не зовсім звичний метод навчання та підготовки менеджерів. Там було

створено спеціальну навчальну фірму, де на конкретних матеріалах вивчається увесь господарчий механізм – від закупівлі сировини до збуту та управління кадрами. Підготовка кожного менеджера проводиться практично індивідуально, з урахуванням особистісних можливостей кожного слухача. Студенти виконують роботу управлінців, а викладачі виконують роль хазяїв-підприємців. Кваліфікація випускників, що забезпечується завдяки цьому методу навчання, набагато вища порівняно з тією, яку дає звичайна система підготовки та перепідготовки менеджерів.

Однак слід зазначити, що «індивідуальний підхід» при підготовці менеджерів вимагає значних матеріальних витрат, які можуть дозволити собі далеко не всі талановиті та креативні студенти. Тому тут необхідна взаємовигідна співпраця бізнесу та освіти, коли студенти і викладачі у складі певної групи разом вирішують конкретні завдання конкретного роботодавця, зацікавленого мати у перспективі на своєму підприємстві висококваліфіковані управлінські кадри і згоден фінансувати такий проект. Зрозуміло, що це довгостроковий проект, але в його межах можуть вирішуватися і поточні завдання.

У цій площині інтелектуальний потенціал вищого навчального закладу може розглядатися як фактор європейської концепції інноваційного розвитку, який успішно втілюється в НТУ «ХПІ». Це зокрема:

1. Створення сприятливого середовища (технопарків, технологічних інкубаторів, служб посередництва з промисловістю) для нових малих підприємств, створених на базі університетів;

2. Підвищення культури комерційного використання прав інтелектуальної власності, патентування і ліцензування результатів НДДКР;

3. Стимулювання взаємодії у тріаді «університет – бізнес – промисловість»;

4. Розвиток гуманітарного капіталу та формування в суспільстві загальної інноваційної культури шляхом:

а) розширення викладання навчальних дисциплін з основ технологічного підприємництва, проектного менеджменту, інтелектуальної власності, стандартизації та сертифікації продукції;

б) підвищення якості підготовки фахівців за інтегрованими міжгалузевими спеціальностями «Інтелектуальна власність» та «Управління проектами»;

в) підготовка кадрів вищої кваліфікації за науковою спеціальністю «Економіка і управління інтелектуальною власністю, інноваціями та інвестиціями»;

г) забезпечення безперервності навчання протягом усього життя в умовах стрімко мінливих економічних реалій.

Як результат в НТУ «ХПІ»:

1) затверджено Структуру системи управління знаннями НТУ «ХПІ»;

2) створено Центр комерціалізації інтелектуальної власності та трансферу технологій;

3) започатковано комплексне дослідження «проблем та розробки механізмів підвищення ефективності використання інтелектуальної власності вищої школи при трансфері технологій з університетів у промислове середовище України;

4) у 138 навчальних групах та 22 лекційних потоках 5-го курсу з 01.09.2005/2006 навчального року введено дисципліну «Інтелектуальна власність»;

5) започатковано поглиблене вивчення дисципліни 7.000002 – «Інтелектуальна власність» для 35 аспірантів першого року навчання;

6) для виконання наказу МОН України створено Регіональний центр підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників у сфері інтелектуальної власності [4].

В Італії підготовка менеджерів здійснюється у вищих навчальних закладах та спеціалізованих бізнес-школах. Найбільш престижним є диплом міланського комерційного університету «Бакконі», де на факультеті економіки бізнесу вивчаються кредитно-фінансові питання, банківська система, проблеми управління компаніями, маркетинг. Але, перш за все, студентів навчають працювати з клієнтами. Людський фактор розглядається як першорядний. Навчання є максимально наближеним до реальних умов життя. Під час навчання влаштовуються спеціальні ділові ігри, проводиться імітація переговорів, де кожна сторона заздалегідь розподіляє ролі: один веде бесіду і наполегливо торгується, інший розряджає атмосферу жартом, третій несподівано пропонує компромісне рішення тощо. Усе це записується на відеоплівку, а потім проводиться аналіз помилок та вдалих ходів.

Ще одна проблема, яка має як негативні, так і позитивні наслідки – це «комерціалізація» вищих навчальних закладів. Один з позитивних моментів – це відносно вільне розпорядження грошми, що може сприяти залученню до навчального процесу висококваліфікованих фахівців, використання різноманітного сучасного технічного обладнання в навчальному процесі і більш гнучке варіювання самим навчальним процесом (наприклад, вибір групи або викладача, індивідуальні заняття з викладачем, вибір додаткових дисциплін або більш поглиблене їхнє вивчення та інші переваги) [1].

У зв'язку із намаганням «залучити» до навчання більшу кількість студентів за контрактною формою навчання привело ще до однієї проблеми – факультативного відвідування студентами занять, що ставить під сумнів засвоєння студентами навчального матеріалу, а також складності працевлаштування за обраною спеціальністю. Дуже схожі проблеми виникають і в західноєвропейських вищих навчальних закладах. Наприклад, у Німеччині існує 300 вищих навчальних закладів. Головний принцип вищої освіти в цій країні – «академічна свобода», тому до німецького університету може вступити будь-хто за умови виконання вимог допуску до навчання у вищих навчальних закладах. Ще з часів Гумбольдта – засновника Берлінського університету – тут зберігаються ідеали лібералізму та необмеженої свободи студентів. У Німеччині вони самі визначають, скільки навчальних годин протягом тижня буде ними відвідуватися. До відвідування їх ніхто не примушує. Студенти самі повинні дотримуватись дисципліни. Це має як свої переваги, так і недоліки.

Переваги:

1) бездоганна інфраструктура німецьких вищих навчальних закладів;

2) відносно ліберальна процедура вступу;

3) відсутність плати за навчання;

4) можливість вибору будь-якої комбінації курсів за власним бажанням (оскільки стандартних програм у німецьких навчальних закладах не існує, а відвідування занять не обов'язкове);

5) можливість пройти практику під час навчання і зібрати рекомендації фірм до отримання диплому;

6) державна підтримка студентства.

Недоліки:

1) навчальні заклади перевантажені студентами (в середньому на одне навчальне місце претендує два студенти; типова картина – переповнені аудиторії, коли частина студентів вимушена дивитися лекцію за допомогою відеотрансляції у сусідньому приміщенні);

2) відносно дороге житло;

3) повна свобода і самостійність студентів – це випробування їхньої сили волі (щодо відвідування занять);

4) довгий університетський цикл.

Все це ставить нові проблеми, які вимагають негайного вирішення. Слід зазначити, що досвід закордонних навчальних закладів у галузі освіти, зокрема у підготовці менеджерів, заслуговує на увагу, а його вивчення може бути корисним для української системи освіти. Це зумовлює вдумливий підхід щодо його використання і

впровадження з урахуванням специфіки соціально-економічної ситуації та духовно-моральної атмосфери в країні.

Яких же менеджерів і як потрібно готувати? Сьогодні можна визначити тільки загальні підходи, в які, безумовно, практика буде вносити свої корективи. Перш за все, менеджери повинні мати широку загальну підготовку з економічних дисциплін, володіти іноземними мовами, вміти працювати з комп'ютером. При цьому кожному менеджеру потрібна і більш вузька спеціалізація, яка сприятиме реалізації в конкретній сфері бізнесу, де прийдеться працювати. Навчання доцільно базувати на активних формах: семінарах, ділових іграх, модельних розрахунках на комп'ютерах, широкому використанні демонстраційного обладнання. І обов'язково – ділова практика, в тому числі й за кордоном. Але перш за все необхідно вчитися працювати з клієнтами. Тобто активний процес навчання, максимально наближений до реалій дійсності, – одна з основних умов підготовки кваліфікованого спеціаліста в галузі управління, коли здійснюється орієнтація на особистісну зацікавленість як студента, так і потенційного роботодавця, для максимального розкриття творчого потенціалу кожного індивіда (перш за все – студента), можливість застосовувати здобуті знання і навички на практиці, отримати певну винагороду від потенційного роботодавця ще під час навчання, а також перспективу працевлаштування.

Обґрунтовуючи необхідність співпраці бізнесу та освіти, переймаючи досвід закордонних університетів і надаючи інтелектуальному продукту вищих навчальних закладів великого значення як складовій частині інноваційного розвитку країни на перспективу, необхідно зосередити увагу на інноваційній взаємодії держави, підприємницької і наукової сфер економіки [3].

Висновки. Отже, можна зробити висновок, що інноваційна інтеграція суб'єктів економічної системи (державна – наука – виробництво – інфраструктура) дозволить вирішити одну з важливих задач світової економіки – значне зниження споживання всіх видів ресурсів (трудових, паливно-енергетичних, мінеральної сировини та матеріалів) на одиницю вартості валового внутрішнього продукту, що є особливо актуальним в умовах тривалої кризи на сучасному етапі існування вітчизняної економіки [2]. І, безумовно, допоможуть вирішити ці проблеми теперішні студенти – майбутні гідні фахівці-управлінці гідної країни.

Список літератури

1. Гармаш, С.В. Сучасні тенденції в освіті при формуванні гуманітарно-технічної еліти [Текст] / С. В. Гармаш, В. А. Садковська // Пробле-

ми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти: збірник наук. праць / [За ред. Л. Л. ТОВАЖНЯНСЬКОГО та О. Г. РОМАНОВСЬКОГО]. – Харків: НТУ "ХП", 2004. – Вип. 6 (10). – С. 8–14.

2. Гармаш, С. В. Логістична підтримка інноваційної діяльності підприємства [Текст] / С. В. Гармаш // Вісник НТУ «ХП»: збірник наук. праць. – Харків: НТУ "ХП", 2008. – № 55 (2) Технічний прогрес і ефективність виробництва: тематичний випуск. – С. 3–9.

3. Гуренкова, О. В. Оптимізація структури продаж інтелектуальних продуктів вуза по логістике [Текст] / О. В. Гуренкова, Л. А. Сосунова // Вестн. Самар. гос. экон. ун-та. – 2007. – №1 (27) – С. 131–133.

4. Перерва, П. Г. Проблеми та перспективи перетворення інтелектуального потенціалу НТУ «ХП» в інноваційні траєкторії економіки знань [Текст] / П. Г. Перерва // Стратегія інноваційного розвитку економіки та актуальні проблеми менеджмент-бізнес освіти в рамках проекту TEMPUS JEP 27238 2006 "Розвиток механізмів співпраці університетів і підприємств у Східній Україні для навчання економіки та менеджменту": Міжнародна наук.-практ. конф. : [матеріали]. – Харків: НТУ "ХП", 2009. – С. 3–9.

Отримано 15.03.2009. ХДУХТ, Харків.

© С.М. Руденко, С.В. Гармаш, 2009.

УДК 378.1(477)

Л.М. Філіпішина, канд. екон. наук, доц. (ПФ ХДУХТ, Первомайськ)

О.В. Діордіященко, ст. викл. (ПФ ХДУХТ, Первомайськ)

ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ ТА МОДЕРНІЗАЦІЇ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Розглянуто питання реформування та модернізації вищої педагогічної освіти в Україні у зв'язку з приєднанням до Болонської системи, проаналізовано проблеми підготовки педагогічних кадрів у країні та їхній вплив на реалізацію успішного соціально-економічного розвитку України.

Rассмотрены вопросы реформирования и модернизации высшего педагогического образования в Украине в связи с присоединением к Болонской системе, проанализированы проблемы подготовки педагогических кадров в стране и их влияние на реализацию успешного социально-экономического развития Украины.

The questions of reforming and modernizations of the high pedagogical education in Ukraine in connection with joining to the Bologna system are considered, the problems of preparing the pedagogical personnel in country and their influence on the realization of successful economic development of the Ukraine are analyzing in this article.